

NORGES HØYESTERETT

Den 18. november 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-2357-A, (sak nr. 2016/1041), straffesak, anke over dom,

I.

A (advokat Arild Dyngeland)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Magne Kvamme Sylta)

II.

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Magne Kvamme Sylta)

mot

A (advokat Arild Dyngeland)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder straffutmåling for befatning med barnepornografi.
- (2) Hordaland statsadvokatembeter satte 9. november 2015 A under tiltale for overtredelse av

"Straffeloven (1902) § 204 a første ledd bokstav a:

for å ha produsert, innført, vært i besittelse av, overlatt til en annen eller planmessig gjort seg kjent med fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn

Grunnlag:

I perioden fra 1996 til 09.03.2014 i -----vegen 00 i Bergen eller andre stedet, har han ved flere anledninger gjort seg kjent med bilder og/eller filmer som fremstiller seksuelle overgrep mot barn og/eller som seksualiserer barn, ved å foreta planmessige søk på internett og/eller distribuerte slike fremstillinger til andre over internett eller Skype. Herunder har han:

- den 08.01.2014 vært i besittelse av 414 filer som dokumenterer seksuelle overgrep mot barn og sendt disse via Skype til en amerikansk internettbruker. Som gjentytelse ba han om å få se et live overgrep mot en 11 år gammel jente.
- i perioden fra 2013 til 09.03.2014, sammen med andre, drevet chatteforumen picpaste hvor brukere har delt linker som viser fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn
- i perioden fra 24.09.2013 til 09.03.2014 delt minst 993 linker som viser fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller som seksualiserer barn
- i perioden fra 1996 til 09.03.2014 planmessig gjort seg kjent med minst 2000 filer som viser fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller som seksualiserer barn
- rundt 04.09.2013 fått uidentifisert 14 år gammel asiatisk jente rundt 14 år med brukernavn 'Wimpykid0111' til å sende han bilde av underlivet sitt''

(3) Bergen tingrett avsa 20. januar 2016 dom med slik domsslutning:

- "1. A, født 00.00.1968, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 204a første ledd, bokstav a, jf. straffeloven 1902 § 62, til fengsel i 1 – ett – år.
2. Varetekt kommer til fradrag med 171 – etthundreogsyttiendager – jf. straffeloven 1902 § 60."

(4) Etter anke både fra påtalemyndigheten og fra domfelte avsa Gulating lagmannsrett dom 27. april 2016 med slik domsslutning:

"I tingrettens dom 20. januar 2016 gjøres den endring at straffen settes til 1 – ett – år og 4 – fire – måneder."

(5) Både påtalemyndigheten og A har anket over straffutmålingen til Høyesterett. Påtalemyndigheten har nedlagt påstand om at A dømmes til fengsel i to år, mens forsvareren har nedlagt påstand om at straffen nedsettes.

(6) *Mitt syn på saken*

(7) De straffbare handlingene er begått forut for ikrafttreddelsen av straffeloven 2005. Anvendelsen av den nye straffeloven vil ikke gi et gunstigere resultat for domfelte. Det er derfor straffeloven 1902 som skal anvendes, jf. straffeloven 2005 § 3.

(8) Skyldspørsmålet ble endelig avgjort ved tingrettens dom. Om dette tar jeg med fra lagmannsrettens dom:

"Ved reaksjonsfastsettelsen legger lagmannsretten til grunn det faktum tingretten har funnet bevist under skyldspørsmålet, på side 3 og 4 i dommen som hitsettes:

'Når det gjelder skyldspørsmålet legger retten til grunn som hevet over enhver rimelig tvil at tiltalte har forholdt seg som beskrevet i tiltalebeslutningen. Det er noe usikkert om når tiltalte startet med de straffbare forhold. Tiltalte har forklart omkring 1997 og retten legger dette til grunn. Virksomheten stanset da politiet pågrep ham på hans bolig den 9.2.2014 og beslagla flere datamaskiner og andre dataenheter. På tidspunktet for

ransaking og pågripelse, var aktiviteten i full gang og han ble tatt på fersk gjerning. Tiltalte ble pågrepet og varetektsfengslet. Det ble også beslaglagt ulovlig materiale på enheter han hadde på sitt arbeidssted. Tiltalte har i perioden planmessig gjort seg kjent med bilder og filmer som omhandler seksuelle overgrep mot barn og ellers som seksualiserer barn. Tiltalte har erkjent de forholdene som konkret er beskrevet i tiltalen, også hva gjelder antallet."

(9) Lagmannsretten gjengir tingrettens beskrivelse av bildene slik:

"Bildene viser grove overgrep mot barn fra helt tidlig pubertet og helt ned mot ett-årsalder og kanskje under, og viser bl.a. penetrering av skjede og analåpning, barn som slikker og suger en voksens penis, barn i seksuell omgang med hverandre, barn som utfører seksuelle handlinger med seg selv, bilder som viser sædavgang mot barnets kjønnsorganer eller analåpning."

(10) Det er dokumentert spredning av tilsvarende bilder – særlig gjennom internettforumet Picpaste, der domfelte deltok aktivt. Picpaste er en såkalt "chatteside", der deltakerne kan kommunisere med hverandre gjennom tekst – enten helt anonymt eller ved å bruke et brukernavn som man selv har angitt. I den samtidige dialogen kan deltakerne sende bildefiler fra eget lagret materiale eller lenker til slike bildefiler på andre servere. Mottakeren kan umiddelbart gjøre seg kjent med det mottatte materialet og også sende dette videre til andre.

(11) A har ikke vært med å stifte dette nettforumet, men han ble oppgradert til såkalt "moderator". Dette innebar at han hadde en slags lederrolle, noe som ga ham anledning til å styre samtalene og til å fjerne deltakere.

(12) Det kunne til tider være rundt 100 personer pålogget på nettstedet, og det fremgår av dialogen at "det var sett på med tilfredsstillelse" jo flere som var pålogget. A har forklart at han ikke hadde innsigelser mot å bli oppgradert til moderator.

(13) I lagmannsrettens gjengivelse av tingrettens dom heter det videre:

"Tiltalen og straffebudet omtaler i utgangspunktet produsert, innført, vært i besittelse av, overlatt til en annen eller planmessig gjort seg kjent med fremstilling av seksuelle overgrep mot barn m.v. Han er ikke tiltalt for medvirkning til seksuelle overgrep. Gjennom bevisførselen har påtalemyndigheten ført bevis for at den virksomhet han bedrev, særlig når han hadde dialog med andre, at han i stor grad og ofte i samtalene forsøkte å få den annen part i dialogen til å fremskaffe og også ta bilder av overgrep bl.a. mot samtalepartneren sine egne barn og at tiltalte ellers ba om bilder av stadig grovere overgrep. Slik retten ser det fremstår tiltaltes handlinger svært straffverdig og han har i dialogen og deling av bilder fremstått med et fast forbryters forsett. Også når det gjelder hans forsøk på å få se direkteoverføring av film fra et overgrep mot en elleve år gammel jente, bidro han ved å sende 414 bilder som 'betaling' og således motytelse for å få delta. At det ikke ble noe av, kan ikke få betydning, da bildene ble overlatt til andre med fare for ytterligere spredning."

(14) Domfelte har forklart at han var avhengig av barnepornografi, men at kontakten med andre var en slags fantasiverden og "på en måte" ikke reell.

(15) Straffeloven 1902 § 204 a første ledd bokstav a retter seg mot den som "produserer, anskaffer, innfører, besitter, overlater til en annen eller mot vederlag eller planmessig gjør seg kjent med fremstilling av seksuelle overgrep mot barn eller fremstilling som seksualiserer barn".

- (16) Befatning med barnpornografi ble tidligere straffet etter den generelle pornografibestemmelsen i straffeloven 1902 § 211, som fra 11. august 2000 ble erstattet med § 204. Ved endringslov 4. juli 2003 nr. 78 ble den øvre strafferammen for overtredelse av § 204 utvidet fra to til tre års fengsel, og ved lov 20. mai 2005 nr. 29 ble det vedtatt et eget straffebud om barnpornografi. Strafferammen ble ikke hevet.
- (17) Det er tatt ut tiltale for overtredelse av straffeloven 1902 § 204 a første ledd bokstav a i perioden fra 1996 til 9. mars 2014. Forsvarer har utenfor anken innvendt at det før lovendringen i mai 2005 ikke var straffbart å gjøre seg kjent med barnpornografi på nettet, så lenge barnpornografisk materiale ikke ble lastet ned. Han har på den bakgrunn gjort gjeldende at A ikke kan domfelles for forhold begått før lovendringen.
- (18) Til dette bemerker jeg at straffeloven § 211 og senere § 204 rammet blant annet besittelse av barnpornografi. A er tiltalt for ved flere anledninger å ha "gjort seg kjent med bilder og/eller filmer som fremstiller seksuelle overgrep mot barn og/eller som seksualiserer barn, ved å foreta planmessige søk på internett og/eller distribuerte slike fremstillinger til andre over internett eller Skype". Besittelse av barnpornografi i den samme perioden vil ikke være et annet forhold, jf. straffeprosessloven § 38. Det følger av lagmannsrettens dom at A "uforbeholdent" har forklart at han "startet nedlasting av barnpornografisk materiale i 1997". Slik jeg ser det, må han på denne bakgrunn kunne domfelles for besittelse i perioden 1997 til mai 2005.
- (19) Høyesterett har imidlertid ingen holdepunkter for å si noe om omfanget eller straffverdigheten mer generelt for så vidt gjelder denne perioden.
- (20) Ved den konkrete utmålingen av straffen må beviskravet som er knyttet til detaljer rundt domfeltes handlemåte være det samme som for det beviskravet som gjelder for skyldspørsmålet, jf. Rt. 1998 side 1945, noe som vil få betydning i den utstrekning mengden av materialet skal tillegges vekt ved straffutmålingen. Dette kommer jeg tilbake til.
- (21) I den grunnleggende avgjørelsen om barnpornografi i Rt. 2002 side 1187 heter det på side 1191 om straffverdigheten ved å ha befatning med barnpornografi:

"Pornografiske bilder av barn vil i praksis være produkt av overgrep mot barna, ikke sjelden også gjentatte overgrep over tid ... Befatning med barnpornografi innebærer en utnyttelse av dette. Slik befatning som direkte eller indirekte leder til produksjon av nye bilder mv. er det derfor grunn til å slå strengt ned på i tråd med de allmenne synspunkter om behovet for styrket vern av barn som er fremhevet av lovgiver ... Når det gjelder ren besittelse av barnpornografiske bilder, viser jeg til at begrunnelsen for å innføre forbudet mot besittelse nettopp var at det ville kunne føre til at flere barn kunne bli forskånet for det misbruket som finner sted som følge av produksjon, jf. Ot.prp. nr. 20 (1991–1992) side 59 og Innst. O. nr. 54 (1991–1992) side 10. Etter mitt syn må det legges til grunn at det er en viss sammenheng også ved etterspørsel av materiale som det ikke betales for, selv om sammenheng er klarere ved betaling."

- (22) I Rt. 2007 side 422 avsnitt 12 oppsummeres de relevante momentene ved fastleggelse av straffenivået:

"Når det gjelder straffenivået ved besittelse av barnpornografi, vil dette bero på flere momenter der særlig mengden av stoff, grovheten i skildringene, barnas alder,

varigheten av besittelsen og eventuell videreformidling av stoffet til andre vil ha betydning."

- (23) Dette dannet også utgangspunktet for straffutmålingen i dommen i Rt. 2013 side 950 avsnitt 19 og 20. I denne dommen er det også vist til lovgivers signaler om skjerping av straffen for befatning med barnepornografi, jf. avsnitt 32 med videre henvisninger.
- (24) Internett og datasystemer er blitt viktige verktøy ved befatning med overgrepssbilder av barn, jf. Prop. 68 L (2015–2016) side 25. Mens det bare for få år siden tok lang tid å laste ned bilder fra internett, er det nå utviklet en rekke nye funksjoner som har bidratt til økt spredning av barnepornografisk materiale over nettet. Det er i dag mindre behov for å laste ned bilder, fordi slike bilder til enhver tid er lett tilgjengelige på internett uten lagring på egen maskin.
- (25) Den teknologiske utviklingen bør etter mitt syn få betydning for hvilke momenter som skal stå sentralt som målestokk for handlingens grovhet. Utviklingen gir også grunn til å vurdere om allmennpreventive hensyn tilsier at det bør skje en justering av straffnivået ved overtredelse av straffeloven 1902 § 204 a. Jeg tilføyer at straffeloven 2005 § 311 med visse justeringer viderefører § 204 a og har samme øvre strafferamme på tre år.
- (26) Jeg går så over til den konkrete straffutmålingen i saken her.
- (27) Av nyere rettspraksis som foreligger på området, er det etter mitt syn naturlig å ta utgangspunkt i Rt. 2013 side 950. Straffen ble der fastsatt til fengsel i åtte måneder, og Høyesterett ga i avsnitt 36 uttrykk for at "straffnivået i saker som gjelder befatning med barnepornografi bør heves". Jeg er imidlertid enig med lagmannsretten i at tidligere praksis ikke gir tilstrekkelig veiledning for utmåling av straffen i vår sak.
- (28) I dommen fra 2013 hadde domfelte ved planmessig søk på internett skaffet seg et omfattende barnepornografisk materiale av grov art og bidratt til spredning av dette ved fildeling.
- (29) Bildene her har klare likhetstrekk med materialet i den dommen, se avsnitt 12 og 22. Det dreier seg i begge saker om grove overgrep mot barn helt ned mot ett-årsalder. Jeg viser til beskrivelsen av bildene i vår sak, som jeg allerede har gjengitt.
- (30) I dommen fra 2013 var omfanget av det beslaglagte materialet 28 filmer med samlet spilletid på cirka 14 timer og 35 minutter, jf. avsnitt 10 og 23. Domfelte var der i besittelse av materialet i en begrenset periode på en uke, men han bidro dessuten til spredning gjennom fildeling.
- (31) I vår sak dreier det seg om direkte oppbevaring av et ikke like omfattende materiale som i saken fra 2013 – i følge lagmannsretten samlet 2000 bilder. A har imidlertid erkjent å ha lastet ned ytterligere materiale over mange år, selv om han valgte bare å beholde noen bilder som var "spesielt bra og mer ekstremt enn det han hadde sett før". Det er ikke ført bevis for det nærmere omfanget av dette materialet, men nedlastingen har skjedd over en lang periode fra 1997 til 2014.
- (32) Det er straffskjerpende at A har spilt en aktiv rolle i spredningen av det barnepornografiske materialet. Han gjorde seg ikke bare kjent med og lastet ned barnepornografisk materiale til seg selv, men bidro også aktivt gjennom bruk av

chattestedet Picpaste til en betydelig spredning, som var mer planmessig enn den spredningen som skjedde blant annet i saken i Rt. 2013 side 950.

- (33) As aktive rolle viste seg også ved at han i en periode var moderator for nettstedet og da gjorde seg kjent med alle filer som ble utvekslet der i en periode på to år. Han har selv beskrevet sin rolle som "dørvokter", han lyttet til brukere som hadde forslag til forbedringer og brakte disse videre til leder og eier.
- (34) A er ikke tiltalt for medvirkning til direkte seksuelle overgrep av en art som omfattes av andre bestemmelser enn straffeloven 1902 § 204 a, men han har – særlig i dialog med andre – ofte forsøkt å få den annen part i dialogen til å fremskaffe og også ta bilder av overgrep blant annet mot samtalepartnerens egne barn. Han ba om bilder av stadig grovere overgrep. Forholdet må anses å ligge nært opp til forsøk på medvirkning til seksuelle overgrep mot barn. A har ikke bare som bruker av nettstedet lastet ned og gjort seg kjent med innholdet i barnepornografisk materiale, men også sørget for anskaffelsen av spesifikke skildringer som han igjen har delt med andre.
- (35) Denne saken skiller seg også fra tidligere rettspraksis ved at domfelte ved én anledning delte barnepornografisk materiale mot vederlag i form av spesifikt barnepornografisk overgrepsmateriale i retur. Han inngikk avtale med en bruker om å oversende 414 bilder/filer. For dette betinget han seg bilder av et "live overgrep" som han skulle regissere for den som laget materialet.
- (36) Alvoret i de forholdene som her er beskrevet, overstiger etter mitt syn klart det å være i besittelse av bilder eller filmer. Mengden av det lagrede og beslaglagte materialet kan i en sak som denne ikke stå sentralt som målestokk for handlingens grovhet. As aktive, planmessige og systematiske engasjement taler med styrke for en streng reaksjon, selv om antall lagrede bilder ikke er så stort som man ellers kan stå overfor i slike saker.
- (37) A har over lang tid vist et fast og vedvarende forsett. Det er videre skjerpene at han ikke bare har utnyttet barnepornografisk materiale, men i tillegg bidratt mer direkte til risiko for nye overgrep mot barn ved å oppfordre til produksjon av nytt materiale. Allmennpreventive hensyn tilsier at det bør reageres strengt, og jeg er etter en samlet vurdering kommet til at straffen som utgangspunkt bør være i overkant av fengsel i to år.
- (38) As tilståelse omfattes av straffeloven 1902 § 59 andre ledd, og han skal tilgodeses for dette. Tilståelsen kom som følge av politiets beslag og etterforskning og har hatt begrenset betydning for de forholdene som gjelder de to siste årene. Slik jeg har beskrevet, er det disse forholdene som særlig har betydning for straffutmålingen.
- (39) Derimot ville politiet ikke uten hans forklaring blitt kjent med at han startet nedlastingen i 1997, og at han gjennom 17 år har gjort seg kjent med et betydelig større antall bilder enn han var i besittelse av ved beslaget. Dette er imidlertid forhold som har begrenset betydning for den samlede straffen.
- (40) Jeg er etter dette kommet til at straffen bør settes til fengsel i ett år og åtte måneder.
- (41) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 8 – åtte – måneder.

- (42) Dommer **Bergh:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (43) Dommer **Bergsjø:** Likeså.
- (44) Dommer **Endresen:** Likeså.
- (45) Dommar **Utgård:** Det same.

- (46) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 1 – ett – år og 8 – åtte – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: